

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 9

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 428 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-sentyabrda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori

Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessor

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi

Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya

Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Innovatsion siyosatni amalga oshirish yo'nalishlari.....	16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Tijorat banklari kredit portfelini boshqarishning bozor mexanizmlari va ularni joriy etishdagi muammolar	21
Yusupov Shoxzod Maxmatmurodovich	
Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish davrlari ekonometrik modelini yaratish masalalari.....	24
Abdullayev Farxod Ozodovich	
Marketing yondashuvi asosida Sirdaryo viloyatining investitsion salohiyatini baholash usullari.....	35
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna	
Bevosita soliqlar ma'muriyatchiligi.....	41
Idrisov Alisher Otajonovich	
Soliq nazorati va transfert narxni belgilashda soliq nazoratini tashkil etishning xorij tajribalari.....	46
Abdiev Jaxongir Ibragimovich	
Soliq siyosati va strategiyasining ilmiy-nazariy tahlili.....	53
Djumaniyazov Marks Quranbaevich	
Pestel tahlili – muvaffaqiyatli investitsiya qarorlarini qabul qilish asosi	60
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan biznes loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari.....	67
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li	
The significance, problems and solutions of the green economy in the New Uzbekistan economy.....	74
Sattorova Mehriniso, Ibragimova Gulchehra Tohirovna	
O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni soliqqa tortishning joriy qilinishi va rivojlanish tendensiyasi	79
Otamuradov Nuriddin Najmiddinovich	
Korporativ boshqaruvni innovation rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari	87
Xalmuradov Elmurod Dilmuradovich	
Международный опыт стимулирования инновационной деятельности.....	93
Абдиуалиева Гулзада Азатовна	
How does foreign direct investment promote economic growth?	98
O'tkirova Bonu Azamat kizi	
Mintaqalarni barqaror rivojlantirishning konseptual asoslari va ular evolyutsiyasi.....	102
Umarov Abduvaxob Tursunovich	
Technological Innovations of Electronic Payment Systems.....	107
Mirkomil Boboyorov Murodullaevich	
Ta'lim xizmatlari sohasida davlat-xususiy sherikligining rivojlanishida xorij tajribasining o'rni va ahamiyati.....	115
Imomov Xolmurod Norqul o'g'li	
O'zbekiston iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investisiya va xorijiy kreditlar jalb qilish samaradorligi tahlili	119
Maksudov Abdumalik Xodievich	
Davlat ehtiyojlari uchun tovarlar (ishlar, xizmatlar) xarid qilishni takomillashtirish	124
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi	129
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li	
Turizmda innovatsiyalarni qo'llash imkoniyatlari.....	133
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Davlat budjetining solikli daromadlari tahlili	139
Abduraimova Nigora Radjabovna	
Soliq yuki soliq tizimining qanchalik samarali ekanligini aniqlovchi muhim mezon	143
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
O'zbekiston sanoat korxonalarida xom ashyo resurslaridan samarali foydalanishning hozirgi holati, muammolari va mintaqaviy xususiyatlari (qashqadaryo viloyati misolida).....	151
Ochilov Akram Odilovich, Xazratov Sarvar Ibragimovich	
Состояние туристической инфраструктуры Ташкентской области.....	156
Гаппарова Майрамхон Зафар кизи	
Sanoatlashuvning ekologik ta'siri va "yashil" iqtisodiyotga o'tishning asoslari	161
Nosir Maxmudov, Lola Azimova	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda sinergetik ta'sirning nazariy asoslari	167
Maxmudova Zoxida Maqsudali qizi, Normurodov Xusan	
Davlat budjeti xarajatlaridansamarali foydalanishni takomillashtirish.....	173
Sherxon Tuychiyev	
Savdo korxonalarida ta'minot zanjirining asosiy bosqichlari va muammolari.....	177
Ergashev Jahongir Baxodirovich	
Kichik biznes subyektlarining innovatsion loyihalarni moliyalashtirish yo'llari	180
Ergashev Firuz Baxodirovich, Ishturdiev Hasan Abdigapparovich	
Budjet tashkilotlarida qurilish-ta'mirlash xarajatlari hisobining asoslari.....	184
Azizova Zilola Lochin qizi	
Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahallilashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari	191
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Suv ekologiyasining asosiy yo'nalishi va uning fandagi o'rni.....	200
Musayeva Muqaddas Abdurashid qizi	
Анализ прибыли агропромышленности	204
Гафурова Азизахон Фатиховна	
Systematic analysis of briquette mass pressing equipment approach	209
Kobilov Khasan Khalilovich, Sharipova Nazira Rakhmatilloevna	
An Econometric Assessment of the Effects of Fintech on Economic Growth in Developed Countries	213
Anvarkhonov Abdulatifkhon Jamshidkhon ugli	
Raqamli iqtisodiyot rivojida korporativ boshqaruv faoliyatining roli	216
Muxitdinov Ulug'bek Diyarovich	
Значение промышленной сети в развитии деятельности предприятий малого бизнеса.....	221
Кодиров Жавлонбек Нематуллаевич	
Tadbirkorlik kambag'allikni qisqartirishning asosiy yo'nalishi.....	225
Xolmirzayev Abdulxamid Xapizovich	
Kichik biznes subyektlarida mahsulot ishlab chiqarishda innovatsiyani joriy etish masalalari.....	230
Mirzayev Kobil Nosirjonovich	
Investisiya faoliyatini moliyalashtirish manbalarini rivojlantirish mexanizmlari.....	236
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Innovation iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida sifat menejmentini joriy etishning nazariy-uslubiy masalalari.....	242
Zarina Ashurova	
Social media marketing strategies for small businesses.....	247
Mannonov Shahzod Istam ugli	
Xalqaro shartnomalar qoidalarini qo'llashning xalqaro va milliy uslubiy tamoyillarining o'zaro ta'siri.....	250
Rajapov Shuxrat Zaripbaevich	
Neft-gaz, yoqilg'i energetika sanoati sohasidagi yirik soliq to'lovchilarda soliq nazoratini samarali tashkil etish va takomillashtirish masalalari	258
Abdullaev Shuxrat Sultanbaevich	
Суть и значимость инновационных технологий в региональном управлении	266
Муминов Фазлиддин Хусниддин угли	
SWOT-анализ использования социальных сетей в туристической индустрии узбекистана	279
Касимова Зилола Гуламиддиновна	
Germaniya tajribasidan foydalanish orqali o'zbekistonda turizm sohasidagi kadrlar salohiyatini rivojlantirish masalalari	287
Xamidova Mo'tabarxon Abdumalik qizi, Ochilov Akram Odilovich	
Blockchain texnologiyasining bank operatsiyalari xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	291
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
Tijorat banklarini reytingini aniqlashda bankometr modelidan foydalanish yo'llari.....	294
Karabaev Nodir Abduhamidovich	
Значение business city как инфраструктурного объекта	303
Солиева Умида Алишер кизи	
The potential for the development of wage labor as a factor	308
Usmanov Ilkhom Achilovich	
Ways to improve the organizational and economic mechanism of business tourism in Uzbekistan.....	312
Musayeva Shoirazimovna, Usmanova Dilfuza Ilkhomovna	
Kichik biznes subyektlarining faoliyatini baholashning metodologik asoslari	318
Mavrolov Ravshan Ne'matjonovich	
Kichik korxonalarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanish.....	324
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Mamlakatimizda intensiv baliqchilikni rivojlantirishning dolzarb masalalari	328
Mamatqulov Nurbek O'razali o'g'li	
Уменьшение выбросов парниковых газов и переход к возобновляемым источникам энергии	331
Р.Т. Шомуродов, И.И. Бахадиров, Р.Т. Умаров, И.Ш. Жамолиддинова	
Ipoteka bozorida investision muhitni yaxshilash yo'llari.....	341
Abdullaev Muhammadsodiq Isroil o'g'li	
Muammoli kreditlar: yechimlari va istiqbollari.....	346
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich	
Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarish va ta'sirini baholash uslubiyati.....	351
Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich	
Zamonaviy sharoitda PR (jamoatchilik bilan aloqalar)ning mazmuni va ahamiyati.....	356
Ergasheva Fotimaxon Ibragimovna	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	361
Xikmatillayeva Dildora Shavkat qizi	

Rahbar kasbiy motivatsiyasini rivojlantirish ko'nikmalarini takomillashtirish Shadiyev Sherzod Fayzullayevich	366
Improvement of marketing communication strategies in chemical industry enterprises Muminova Dildora Dilshadovna	375
Mikromoliya tashkilotlarida islom moliyaviy instrumentlarini joriy etishni takomillashtirish Axmedova O'g'ilshod Musurmonqul qizi	380
Tijorat banklarida aktivlar sifatini tasniflashning nazariy jihatlarini Qodirova Nafisa Ilhomovna	384
Importance-performance analysis as a useful tool for marketing audit processes of HEIs in Uzbekistan Nurillo Umarkhonov	388
Тенденции энергетики будущего: шаги в новую фазу Абдураимова Нигора Раджабовна	396
Chet mamlakatlar pensiya tizimining o'ziga xos xususiyatlari Tursunov Zohidxo'ja Orifovich	405
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklar faoliyatini statistik tadqiq etish xususiyatlari Kutliyev Dilshod Orifovich	412
O'zbekistonda suv tanqisligining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishgata'siri Maxmudov Nosir Maxmudovich, Alimova Guzal Alisherovna	419
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotning kelajak istiqbollari Egamberdiyev Humoyun	424

O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNING KELAJAK ISTIQBOLLARI

ORCID:0000-0003-1228-3434

Egamberdiyev Humoyun

Alfraganus University

Iqtisodiyot fakulteti dotsenti, i.f.f.d. (PhD)

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonlari va kelajakdagi istiqbollari tahlil qilinadi. Yashil iqtisodiyot tabiiy resurslardan samarali foydalanish, qayta tiklanadigan energiya manbalariga sarmoya kiritish va ekologik barqarorlikni ta'minlash orqali iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Maqolada O'zbekistonning qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish bo'yicha davlat dasturlari, energetika siyosati va bu yo'nalishda amalga oshirilayotgan loyihalar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekiston quyosh va shamol energiyasi bo'yicha katta salohiyatga ega ekani aniqlangan.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, resurs, ekologiya, quyosh, panel, energiya, texnologiya.

Abstract: This article examines Uzbekistan's transition to a green economy and its future prospects. A green economy focuses on efficient use of natural resources, investment in renewable energy sources, and ensuring environmental sustainability while supporting economic growth. The paper analyzes Uzbekistan's state programs, energy policies, and ongoing projects related to the development of renewable energy. The research findings indicate that Uzbekistan has significant potential in solar and wind energy sectors.

Key words: green economy, resource, ecology, sun, panel, energy, technology.

Аннотация: Данная статья посвящена анализу процесса перехода Узбекистана к зеленой экономике и перспективам этого направления в будущем. Зеленая экономика направлена на эффективное использование природных ресурсов, инвестиции в возобновляемые источники энергии и обеспечение экологической устойчивости при поддержке экономического роста. В статье рассматриваются государственные программы Узбекистана, энергетическая политика и реализуемые проекты в области возобновляемой энергетики. Результаты исследования показывают, что Узбекистан обладает значительным потенциалом в сфере солнечной и ветровой энергетики.

Ключевые слова: зелёная экономика, ресурс, экология, солнце, панель, энергия, технология.

KIRISH

Yashil iqtisodiyot bugungi kunda iqtisodiy taraqqiyot va ekologik barqarorlikni birlashtiruvchi yangi model sifatida dunyo miqyosida keng e'tirof etilmoqda. O'zbekistonda ham yashil iqtisodiyotga o'tish masalalari iqtisodiy siyosatning muhim yo'nalishiga aylangan. Yashil iqtisodiyotning asosiy maqsadi – iqtisodiy o'sishni saqlab qolgan holda tabiiy resurslardan samarali foydalanish va atrof-muhitga zarar yetkazmaslikdir.

O'zbekiston tabiiy resurslarga boy mamlakatlardan biri hisoblanadi, ayniqsa quyosh va shamol energiyasidan foydalanish imkoniyatlari katta. Mamlakatda 2021-yilda qabul qilingan "Yashil iqtisodiyotga o'tish dasturi" doirasida bir qator loyihalar amalga oshirilmoqda. Bu dastur iqtisodiyotni energiya samaradorligi va ekologik xavfsizlikka asoslangan rivojlanish yo'liga olib chiqishni maqsad qilgan. Quyosh, shamol va gidroenergetikadan foydalanish, sanoatda energiya tejankor texnologiyalarni joriy etish O'zbekistonda yashil iqtisodiyotning kelajagini belgilovchi asosiy yo'nalishlar hisoblanadi.

O'zbekistonning geografik joylashuvi yiliga 300 kun quyoshli bo'lishini ta'minlab, quyosh energiyasidan samarali foydalanish imkonini yaratadi. Shuningdek, shamol energetikasi uchun ham mamlakatning ayrim hududlari katta salohiyatga ega. Ushbu maqola O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonlarini tahlil qilib, bu yo'nalishda amalga oshirilayotgan dasturlar va istiqboldagi imkoniyatlarni ko'rib chiqadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni bo'yicha tadqiqotlarda ko'plab nufuzli manbalar va xalqaro tashkilotlarning ma'lumotlaridan foydalanilgan. Ushbu adabiyotlar O'zbekistonning yashil iqtisodiyot strategiyasini shakllantirishda muhim rol o'ynagan asosiy manbalar hisoblanadi. Maqolada quyidagi foydalanilgan adabiyotlar tahlil qilinadi:

1. O'zbekiston Respublikasi Energetika Vazirligi hisobotlari, 2023-yil.

O'zbekiston Respublikasi Energetika Vazirligining hisobotlari mamlakatda qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish jarayonidagi muhim hujjatlarni o'z ichiga oladi. Bu hisobotlar O'zbekistondagi energiya siyosatini tahlil qilish, energetika sohasidagi investitsiya loyihalari va amaliy chora-tadbirlarni yoritadi. Ayniqsa, quyosh va shamol energetikasi bo'yicha amalga oshirilgan ishlar va kelajakdagi rejalar bo'yicha ma'lumotlar bu manbalardan olingan. Ushbu hisobotlar tahlil uchun qimmatli, chunki ular O'zbekistonda yashil iqtisodiyotning rivojlanish jarayonini ko'rsatadi va davlat siyosatining natijalarini tahlil qilishga imkon beradi.

2. Xalqaro Energetika Agentligi (IEA) hisobotlari, 2022-yil.

Xalqaro Energetika Agentligining hisobotlari O'zbekistonning energiya sektorini xalqaro miqyosda baholashda muhim manba hisoblanadi. IEA hisobotlari mamlakatning energiya samaradorligi, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish darajasi va uglerod chiqindilarini kamaytirish bo'yicha qilingan ishlarni global kontekstda tahlil qiladi. Ushbu hisobotlar xalqaro me'yorlar bilan taqqoslash imkonini berib, O'zbekistonning energiya siyosatidagi yutuqlarini va imkoniyatlarini aniqlashda muhim rol o'ynaydi. IEA ma'lumotlari nafaqat mamlakat ichidagi holatni ko'rsatib beradi, balki xalqaro miqyosdagi tendensiyalarni ham ochib beradi.

3. IRENA (Xalqaro Qayta Tiklanadigan Energiya Agentligi) ma'lumotlari, 2021-yil.

IRENA hisobotlari qayta tiklanadigan energiya manbalarining global rivojlanishi bo'yicha dolzarb ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. IRENA tomonidan O'zbekiston bo'yicha taqdim etilgan ma'lumotlar mamlakatning quyosh, shamol va gidroenergetika imkoniyatlarini tahlil qilishda muhim manba sifatida foydalanilgan. Ushbu ma'lumotlar mamlakatning yashil iqtisodiyotga o'tishdagi imkoniyatlarini baholashda xalqaro tajribani ko'rsatib beradi va qayta tiklanadigan energiya bozorining rivojlanish istiqbollarini aniqroq belgilaydi.

4. Jahon banki va Osiyo taraqqiyot bankining O'zbekistondagi qayta tiklanadigan energiya loyihalari haqida hisobotlar.

Jahon banki va Osiyo taraqqiyot banki tomonidan taqdim etilgan hisobotlar O'zbekistonda qayta tiklanadigan energiya sohasida amalga oshirilayotgan loyihalarning moliyaviy va texnik tomonlarini yoritadi. Ushbu hisobotlar O'zbekistonning xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikda olib borayotgan ishlarini o'z ichiga oladi. Ular mamlakatda amalga oshirilayotgan yirik energiya loyihalarini moliyalashtirish, texnologik innovatsiyalar va energiya samaradorligini oshirish borasida qimmatli ma'lumotlarni beradi. Ushbu manbalar orqali O'zbekistonning xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikda yashil iqtisodiyot sohasidagi yutuqlari haqida to'liq tasavvur hosil qilish mumkin.

Ushbu adabiyotlar O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonini turli jihatlar bilan ko'rsatib beradi. Energetika va ekologik barqarorlikni ta'minlash yo'nalishida xalqaro va mahalliy manbalarning birgalikda tahlil qilinishi mamlakatning bu sohadagi kelajak istiqbollarini kengroq anglashga imkon beradi. Yashil iqtisodiyotga o'tish uchun qabul qilingan strategik qarorlar va loyihalar asosiy yo'nalishlar bo'lib, ularning xalqaro tajriba va ekspertizaga tayangan holda olib borilishi O'zbekistonning yashil iqtisodiyotdagi muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda sifatli tahliliy usuldan foydalanilgan bo'lib, O'zbekiston Respublikasi hukumati tomonidan qabul qilingan davlat dasturlari va xalqaro tashkilotlarning hisobotlari asosiy manba sifatida olinadi. Ushbu tadqiqot 2019–2023-yillar oralig'ida qabul qilingan qayta tiklanadigan energiya manbalari va yashil iqtisodiyot bo'yicha qonunchilik va siyosiy hujjatlar tahliliga asoslangan. Xalqaro va mahalliy ekspertlarning statistik ma'lumotlari, jumladan, IRENA (Xalqaro Qayta Tiklanadigan Energiya Agentligi) va O'zbekiston Respublikasi Energetika Vazirligi tomonidan e'lon qilingan hisobotlar asosida O'zbekistonda yashil iqtisodiyotning hozirgi holati va kelajakdagi imkoniyatlari o'rganildi. Tadqiqot doirasida qayta tiklanadigan energiya manbalari bo'yicha sarmoya hajmi, quyosh va shamol elektr stansiyalarining rivojlanish sur'atlari, hamda energiyani tejash texnologiyalarining joriy etilishi bo'yicha amaldagi va rejalashtirilgan loyihalar ko'rib chiqildi. Shuningdek, tadqiqotda ekologik barqarorlik va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri o'rganildi.

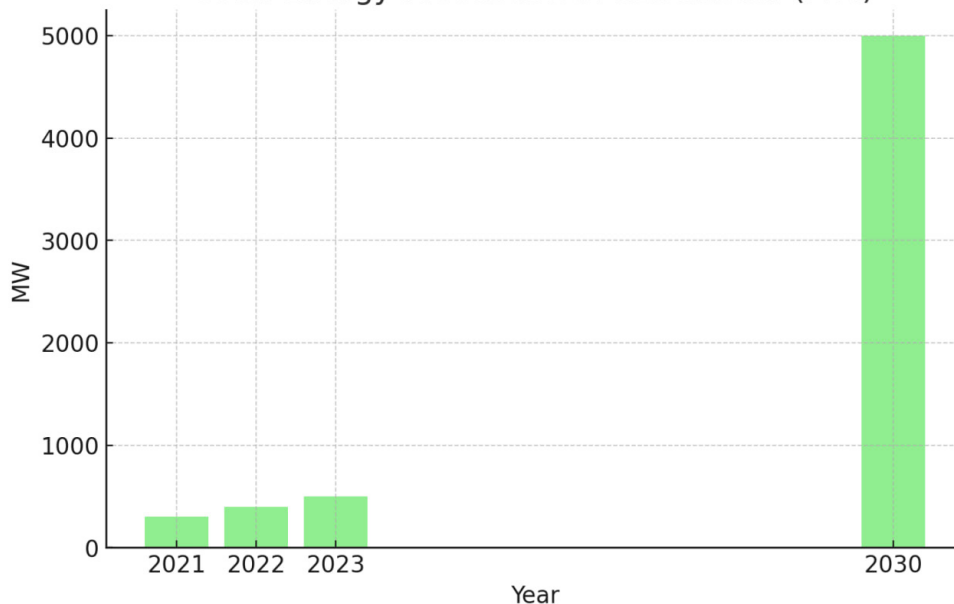
TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasida yashil iqtisodiyotga o'tish dasturi doirasida amalga oshirilayotgan ishlar o'zining dastlabki natijalarini bermiqda. Qayta tiklanadigan energiya manbalari, xususan, quyosh va shamol energetikasini rivojlantirish bo'yicha qator loyihalar ishga tushirilgan.

2021-yilda mamlakatda quyosh elektr stansiyalarining quvvati 300 MW ga yetdi va bu ko'rsatkichni 2030-yilga kelib 5 GW ga yetkazish rejalashtirilgan. Bundan tashqari, shamol energiyasini rivojlantirishga qaratilgan bir necha loyiha ishga tushirilmoqda (1-rasmga qarang).

Solar Energy Production in Uzbekistan (MW)

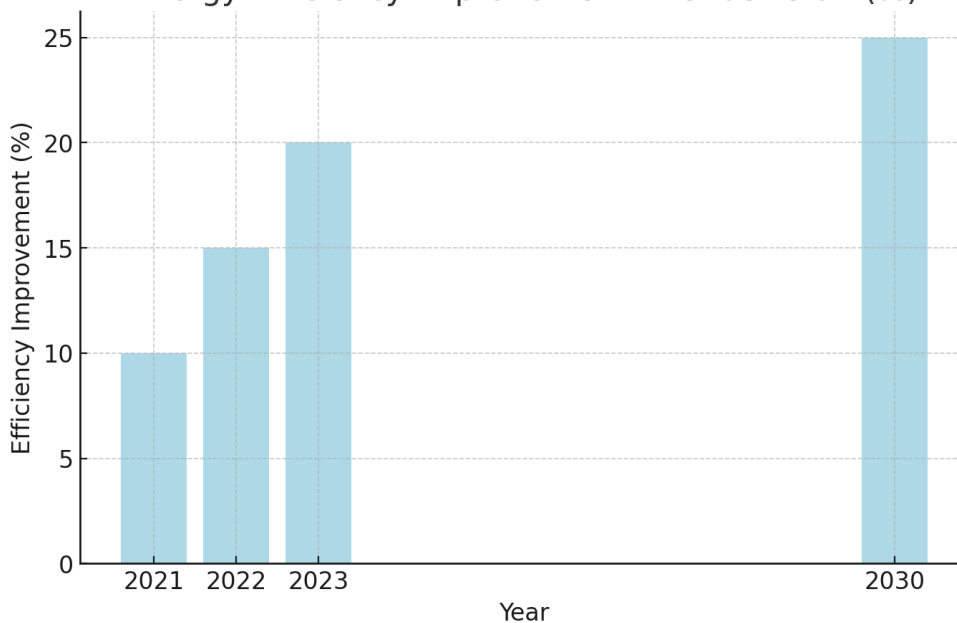
1-rasm. O'zbekistonda quyosh energiyasini ishlab chiqarish.

O'zbekistonning geografik sharoitlari va tabiiy resurslari yashil iqtisodiyotga o'tish uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda.

2022-yilgi Xalqaro Energetika Agentligi (IEA) va Xalqaro Qayta Tiklanadigan Energiya Agentligi (IRENA) hisobotlariga ko'ra, O'zbekistonda energiya samaradorligini oshirish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. 2030-yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni 25% ga yetkazishni maqsad qilgan bo'lib, bu ko'rsatkich nafaqat ichki energetika ehtiyojlarini qoplash, balki atrof-muhitni muhofaza qilishda ham katta ahamiyatga ega bo'ladi.

Sanoat tarmoqlarida energiya samaradorligini oshirish bo'yicha O'zbekistonda 2022-yilda bir qator loyihalar amalga oshirildi. Energetika vazirligi hisobotlariga ko'ra, sanoat tarmoqlarida energiya tejamkor texnologiyalarning joriy qilinishi natijasida yiliga o'rtacha 15-20% energiya tejashga erishilgan. Bu holat iqtisodiy samaradorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatib, kompaniyalarning raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi (2-rasmga qarang).

Energy Efficiency Improvement in Uzbekistan (%)

2-rasm. Energiyani tejash va texnologik yangilanish.

Yashil iqtisodiyotga o'tishda yana bir muhim yo'nalish bu qishloq xo'jaligida suv resurslaridan samarali foydalanish va tomchilatib sug'orish texnologiyalarini keng joriy qilishdir. O'zbekiston hukumati 2025-yilgacha tomchilatib sug'orish texnologiyalari yordamida suvdan foydalanishni 30% ga tejashni rejalashtirmoqda. Bu qishloq xo'jaligida suv resurslarini samarali boshqarishga imkon beradi va qurg'oqchilik xavfini kamaytiradi.

Xalqaro hamkorlik va ekologik barqarorlik

O'zbekiston yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida xalqaro hamkorlikni kengaytirib bormoqda. Xususan, Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki kabi xalqaro moliya institutlari O'zbekistonga qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish va ekologik barqarorlikni ta'minlash bo'yicha qator grant va kredit mablag'lari ajratmoqda. Ushbu mablag'lar hisobiga O'zbekistonning energiya infratuzilmasini yangilash va tejamkor texnologiyalarni keng joriy qilish ishlari olib borilmoqda.

Shuningdek, Parij kelishuvi doirasida O'zbekiston 2030-yilgacha uglerod chiqindilarini 10% ga kamaytirish maqsadini qo'ydi. Ushbu maqsadga erishish uchun qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish va uglevodorod yoqilg'isiga bo'lgan bog'liqlikni kamaytirish zarur bo'ladi. Xalqaro ekspertlarning baholashiga ko'ra, O'zbekistonning iqlim o'zgarishiga moslashish bo'yicha loyihalari hamda atrof-muhitni muhofaza qilish dasturlari global ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

XULOSA TAKLIFLAR

Yashil iqtisodiyot O'zbekiston uchun kelajakdagi iqtisodiy rivojlanishning strategik yo'nalishlaridan biri sifatida ko'rilmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mamlakatda yashil iqtisodiyotga o'tishda qayta tiklanadigan energiya manbalariga katta e'tibor qaratilmoqda, ayniqsa, quyosh va shamol energetikasida katta potensial mavjud. Shu bilan birga, energiyani tejash, texnologik yangilanish va xalqaro hamkorlikning kengayishi yashil iqtisodiyotning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Kelgusida O'zbekistonning ekologik barqarorligini ta'minlash va uglerod chiqindilarini kamaytirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur. Ushbu yo'nalishda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirish va mahalliy resurslardan oqilona foydalanish orqali yashil iqtisodiyotning rivoji yanada tezlashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Energetika Vazirligi hisobotlari, 2023-yil.
2. Xalqaro Energetika Agentligi (IEA) hisobotlari, 2022-yil.
3. IRENA (Xalqaro Qayta Tiklanadigan Energiya Agentligi) ma'lumotlari, 2021-yil.
4. Jahon banki va Osiyo taraqqiyot bankining O'zbekistondagi qayta tiklanadigan energiya loyihalari haqida hisobotlar.
5. BMTning Iqlim o'zgarishi bo'yicha hisobotlari, 2022-yil.
6. O'zbekiston Respublikasi Innovatsion Rivojlanish Vazirligi ma'lumotlari, 2020-yil.
7. Xalqaro ekologik barqarorlik tashkiloti (Global Green Growth Institute) hisobotlari, 2021-yil.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yashil iqtisodiyotga o'tish bo'yicha davlat dasturi" to'g'risidagi qarori, 2021-yil.
9. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining ekologiya va energiya samaradorligi bo'yicha statistik ma'lumotlari, 2022-yil.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Shahzod Avilqulov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

